

Nº 7

GONE WRONG

7. TEGENKRACHT GONE WRONG

Unabomber & Anders Breivik

Bomaanslagen tot massamoord

In het begin van mijn onderzoek dacht dat ik op zoek te zijn naar de '*lone-wolf*', iemand die in zijn eentje actie voert. Maar eindigde bij het zoeken naar voorbeelden vooral bij geradicaliseerde mensen die aanslagen hebben gepleegd. Radicalisering is een proces waardoor mensen steeds gemotiveerder worden om gewelddadige middelen te gebruiken om verandering te bereiken. Er zitten vaak complexe motieven achter de aanslagen van radicalen. Het is geen bijzondere actie met een mooi symbool, maar een actie waar vaak geweld aan te pas is gekomen.

De *lone-wolf* was een tactiek die in de jaren tachtig en negentig werd omarmd door witte nationalistische ideologieën. Louis Beam een Ku Klux Klan-lid, riep in zijn manifest op tot 'leiderloos verzet'. Een leiderloos verzet, is de optimistische gedachte dat radicalen zichzelf in onafhankelijke cellen konden organiseren en zonder instructies gewelddadige acties zouden ondernemen.⁴⁴ De term '*lone-wolf*' verdween een beetje tot in 2011 Anders Breivik de aanslag pleegde in Noorwegen. Anno nu wordt de *lone-wolf* vaak geassocieerd met zelfmoordaanslagen en terroristische acties.

Ook ben ik niet opzoek naar de superheld. Het kernpubliek voor strips of films met superhelden zijn vooral de adolescente jongeren. Individen die op een punt in hun leven zijn waar ze waarschijnlijk maximaal fantasierijk zijn en op zijn minst ook een beetje rebels. Wat ze leren van deze superhelden is ten eerste, dat fantasie en rebelleren leiden tot geweld. En ten tweede, dat deze twee dingen geweld verheerlijken.⁴⁵ En de persoon waarnaar ik opzoek ben, gebruikt juist in eerste instantie geen geweld om zijn of haar punt over te brengen.

Wanneer is iemand echt autonoom of zelf geschoold. Zoals bij de voorbeelden uit de vorige hoofdstukken is het altijd moeilijk om aan te geven of zij daadwerkelijk de eerste waren of de enige die de actie uitvoerden.⁴⁶ Hetzelfde geldt voor de geradicaliseerden die

in dit hoofdstuk aan bod komen: zijn ze echt autonoom als ze via de telefoon instructies of gecodeerde aanmoedigingen krijgen van IS of andere extremistische groepen? Of als hij online radicaliseert, en daarmee andere al heeft geïnformeerd met zijn radicale ideeën? Het element dat ze wel iets alleen hebben uitgevoerd, is wat de andere voorbeelden ook hadden. De vraag is waar is het kantelpunt.

Radicalisering wordt vaak aangewakkerd door waargenomen onrechtvaardigheid, schrijft Kees van den Bos in zijn boek *Waarom mensen radicaliseren*. Het onrechtvaardige ontdekken en daar iets aan proberen te doen is wel een element waar ik naar opzoek ben. Alleen doen deze mensen, de godsdienstige extremisten, de rechts extreme groeperingen of links-extremisten, er nog een schepje bovenop. De onrechtvaardigheid die zij zien leidt tot een extreme boosheid. Wanneer de radicaal boos blijft, maar wel onrecht wil rechtzetten, overschrijdt hij/zij vaak de grenzen van de rechtsstaat. Hij/zij wordt een extremist, en bij een aanslag zelfs een gewelddadige extremist.⁴⁷

7.1 Anders Breivik

Op 22 juli 2011 werden 70 mensen vermoord door de Noorse terrorist Anders Breivik. Het merendeel waren jongeren die op het jaarlijks zomerkamp van de Noorse Arbeiderspartij op Utøya waren Twee uur hiervoor doodde hij nog 8 mensen met een autobom in de regeringswijk in Oslo. Anders Breivik zelf is herkenbaar als het symbool voor zijn aanslag. Zijn hoofd herinnert aan de afschuwelijke aanslag en de jongeren die gevangen zaten op het eiland. Er is verder geen symbool dat zijn acties omvat, geen bloem, geen button, alleen zijn gezicht. Ook schreef een 1.500 pagina's tellen manifest. Hieruit was op te maken dat hij uit was op een Europese burgeroorlog.⁴⁹

7.2 Ted Kaczynski

The unabomber of ook wel Ted Kaczynski is een typisch voorbeeld van de *lone-wolf*. Hij was een wiskundige en professor aan de Universiteit van Californië, maar nam na twee jaar ontslag. Hij verhuisde naar de bossen in de deelstaat Montana. Hij leefde daar als een kluizenaar en was volledig zelfvoorzienend. Tussen 1978 en 1995 heeft hij reeks bomaanslagen verstuurd per post. Hierbij kwamen drie mensen om

het leven en raakten 23 mensen gewond. Hij stelde zich op als anarchist en stelde de moderne samenleving aan de kaak. Hij was vooral tegen de ontwikkeling van de moderne technologieën. Hij vond dat de geest van het individu vervuild werd door de media, zoals tv-series, reclame en nieuws. Zijn doelwitten waren dan ook de mensen die mee hielpen aan de ontwikkeling en verspreiding van technologie. Hij vond dat alleen een revolutie de mensheid nog kon redden.

Ondanks dat de Unabomber een 35.000 woorden tellend manifest heeft geschreven, dat gepubliceerd werd in verschillende Amerikaanse kranten, vind ik ook dat we hem kennen van de foto van zijn hoofd en die van zijn arrestatie bij zijn afgelegen woning. Hoewel hij wel voldoet aan de eisen van de personen van de macht van de tegenkracht: de eigenzinnige eenling, strijden voor iets wat je onrechtvaardig vindt en actievoeren, is dit toch wel een goed voorbeeld van Tegenkracht Gone Wrong.

Anger much like laughter can connect a room full of strangers like nothing else. But anger even if it's connected to laughter will not relive tension. Anger is a tension it is a toxic, infectious tension. And it knows no other purpose than to spread blind hatred. We take our freedom of speech as a responsibility. Anger is never constructive. Stories hold our cure. Our stories should be divided by anger.

- Hannah Gadsby

44 I Berger, J. M. (2016). IS: Staat van Terreur. Amsterdam, Nederland: De Bezige Bij.

45 Graeber, D. (2016). The Utopia of Rules: On Technology, Stupidity, and the Secret Joys of Bureaucracy. Brooklyn, New York, United States: Melville House Publishing.

46 Van der Hoeven, R. (2017, 4 oktober). Eenzame wolven. Geraadpleegd op 9 januari 2019, van <https://www.groene.nl/artikel/eenzame-wolven>

47 Van den Bos, K. (2016). Waarom mensen radicaliseren - Hoe waargenomen onrechtvaardigheid, extremisme en terrorisme aanwakkert. Amsterdam, Nederland: Prometheus.

48 Pinedo, D. (2012, 8 september). Breivik accepteert levenslange celstraf. Geraadpleegd op 9 januari 2019, van <https://www.nrc.nl/nieuws/2012/09/08/breivik-accepteert-levenslange-celstraf-12382163-a363508>

49 NRC. (1998, 22 januari). Unabomber bekent en krijgt levenslang. Geraadpleegd op 9 januari 2019, van <https://www.nrc.nl/nieuws/1998/01/23/unabomber-bekent-en-krijgt-levenslang-7384571-a148330>

3. PAMFLET

Het pamflet is de eerste geschreven vorm van protest. Een pamflet is actueel, vluchtig, helder en makkelijk te verspreiden. Dit kan je anoniem doen, of je kan ervoor kiezen het te ondertekennen. Je kunt de pamfletten verspreiden in de publieke ruimte of via sociale platformen. Een pamflet informeert de lezer over actuele gebeurtenissen en probeert vaak te overtuigen. De inhoud is erg belangrijk. Het moeten geen lange ingewikkelde verhalen zijn met lastige typografie, maar heldere standpunten van een overtuigend karakter. En tenslotte is de kostenfactor erg laag.

6. BLOEM

Alles dat in je opkomt kan je gebruiken en naar je hand zetten voor een vorm van protest. Bloemen hebben vaak een symbolische waarde en kunnen zo een dubbele boodschap met zich mee brengen. In principe zou elk voorwerp het boegbeeld kunnen worden van jouw strijd. Soms is je strijd niet in woorden uit te drukken en moet er een voorwerp aan te pas komen. Deze symbolen kunnen uitgroeien tot een sterk beeld van een hele protestbeweging die vaak alleen voor de goede verstaander herkend wordt.

8. HUMOR

Met ludieke acties houd je de strijd luchtig. Humor is een grote tegenhanger van geweld. Humor kan relativeren. De orde van de dag wordt even opgeheven, iedereen is gelijk en de verschillen in rang en stand verdwijnen. Onzinnigheid overheerst, regels en gedragscodes gelden voor een bepaalde tijd even niet. Zo kan iedereen in de openbare ruimte op een ludieke manier kritiek leveren op machthebbers, d.m.v. spot, satire en karikaturen.

7. GONE WRONG

Je moet je afvragen of geweld de manier is waarop je de strijd wil voeren. Zodra geweld bij de actie te pas komt, is dat een tipping point in je strijd. Realiseer je dat als de woede radicaliseert en je gebruik maakt van geweld het niet meer in het bovengenoemde rijtje past. Je moet je problemen op een heldere manier blijven observeren, zonder daarin door te schieten. Dat kan soms moeilijk zijn. Het vergt rust, veel geduld, en vooral moed.

1. BUTTON

Een button is een communicatie tool, perfect voor het overbrengen van een standpunt. De button is het kleinste canvas om je punt van man tot man over te brengen. Een button kan het wapen van de onderdrukking zijn of een stille vorm van passieve weerstand tegen machtsstructuren. Door de button ergens op te spelden, kun je zo een tegenkracht ondersteunen. Dit kan achteraf na een grote demonstratie, of van tevoren om mensen bewuster te maken van de actie. Het kan een pakkende slogan zijn of een afbeelding die door mensen vluchtig wordt gezien. Zij kunnen de boodschap vervolgens oppakken en zelf de boodschap overbrengen of erover nadenken.

8 MANIEREN OM TEGENKRACHTEN IN DADEN OM TE ZETTEN

2. BORD

Door jezelf groter te maken met het bord trek je meer aandacht en heb je meer kans dat je standpunt wordt opgepakt of gezien door anderen. Op de plek waar de verandering kan plaats vinden of tijdens een demonstratie kan je het bord het beste laten zien. Het standpunt of de slogan moet goed gelezen kunnen worden, dus de tekst moet groot op het bord geschreven zijn. Een hoog contrast van kleur helpt mee aan de leesbaarheid van het bord. Doordat je het bord bij je draagt, geef je het standpunt een gezicht. Bij een protest met een bord moet je fysiek aanwezig zijn, het vergt dus moed om daarmee de straat op te gaan.

CONCLUSIE LITERATUURLIJST

4. GEBAAR

Soms is tegenkracht niet in woorden uit te drukken en leent een gebaar zich daar beter voor. Een gebaar is ook iets dat snel kan worden opgepakt en door andere uitgevoerd kan worden. Voor deze vorm van tegenkracht heb je alleen jezelf als canvas nodig. Jijzelf bent het hele gebaar, bewust of onbewust. Het is de meest fysieke vorm van tegenkracht en ook de meest intense vorm.

5. SOCIALE MEDIA

Sociale media is een verzamelnaam voor alle internet-toepassingen waarmee het mogelijk is om informatie met elkaar te delen. Informatie in de vorm van tekst, geluid en beeld. Met sociale media komt een nieuwe cultuur van hedendaagse protestbewegingen op. Het is een nieuw politiek platform voor activisten. Hiermee kan je nieuwe virtuele gemeenschappen vormen en kun je verschillende groepen samenbrengen en een groter publiek bereiken in je strijd tegen machtsstructuren. Actie voeren hoeft dus niet alleen maar fysiek te zijn. Als je je veiliger voelt achter een scherm of met verschillende vormen van sociale media, kan je je strijd alsnog uitvoeren.

INLEIDING

WAT ZIJN TEGENKRACHTEN

8 MANIEREN OM TEGENKRACHTEN IN DADEN OM TE ZETTEN

BUTTON

Een button is een communicatie tool, perfect voor het overbrengen van een standpunt. De button is het kleinste canvas om je punt van man tot man over te brengen. Een button kan het wapen van de onderdrukking zijn of een stille vorm van passieve weerstand tegen machtsstructuren. Door de button ergens op te spelden, kun je zo een tegenkracht ondersteunen. Dit kan achteraf na een grote demonstratie, of van tevoren om mensen bewuster te maken van de actie. Het kan een pakkende slogan zijn of een afbeelding die door mensen vluchtig wordt gezien. Zij kunnen de boodschap vervolgens oppakken en zelf de boodschap overbrengen of erover nadenken.

SIGN

Door jezelf groter te maken met het bord trek je meer aandacht en heb je meer kans dat je standpunt wordt opgepakt of gezien door anderen. Op de plek waar de verandering kan plaats vinden of tijdens een demonstratie kan je het bord het beste laten zien. Het standpunt of de slogan moet goed gelezen kunnen worden, dus de tekst moet groot op het bord geschreven zijn. Een hoog contrast van kleur helpt mee aan de leesbaarheid van het bord. Doordat je het bord bij je draagt, geef je het standpunt een gezicht. Bij een protest met een bord moet je fysiek aanwezig zijn, het vergt dus moed om daarmee de straat op te gaan.

PAMFLET

Het pamflet is de eerste geschreven vorm van protest. Een pamflet is actueel, vluchtig, helder en makkelijk te verspreiden. Dit kan je anoniem doen, of je kan ervoor kiezen het te ondertekenen. Je kunt de pamfletten verspreiden in de publieke ruimte of via sociale platformen. Een pamflet informeert de lezer over actuele gebeurtenissen en probeert vaak te overtuigen. De inhoud is erg belangrijk. Het moeten geen lange ingewikkelde verhalen zijn met lastige typografie, maar heldere standpunten van een overtuigend karakter. En tenslotte is de kostenfactor erg laag.

GEBAAR

Soms is tegenkracht niet in woorden uit te drukken en leent een gebaar zich daar beter voor. Een gebaar is ook iets dat snel kan worden opgepakt en door andere uitgevoerd kan worden. Voor deze vorm van tegenkracht heb je alleen jezelf als canvas nodig. Jijzelf bent het hele gebaar, bewust of onbewust. Het is de meest fysieke vorm van tegenkracht en ook de meest intense vorm.

SOCIALE MEDIA

Sociale media is een verzamelnaam voor alle internet-toepassingen waarmee het mogelijk is om informatie met elkaar te delen. Informatie in de vorm van tekst, geluid en beeld.¹ Met sociale media komt een nieuwe cultuur van hedendaagse protestbewegingen op. Het is een nieuw politiek platform voor activisten. Hiermee kan je nieuwe virtuele gemeenschappen vormen en kun je verschillende groepen samenbrengen en een groter

publiek bereiken in je strijd tegen machtsstructuren. Actie voeren hoeft dus niet alleen maar fysiek te zijn. Als je je veiliger voelt achter een scherm of met verschillende vormen van sociale media, kan je je strijd alsnog uitvoeren.

BLOEM

Alles dat in je opkomt kan je gebruiken en naar je hand zetten voor een vorm van protest. Bloemen hebben vaak een symbolische waarde en kunnen zo een dubbele boodschap met zich mee brengen. In principe zou elk voorwerp het boegbeeld kunnen worden van jouw strijd. Soms is je strijd niet in woorden uit te drukken en moet er een voorwerp aan te pas komen. Deze symbolen kunnen uitgroeien tot een sterk beeld van een hele protestbeweging die vaak alleen voor de goede verstaander herkend wordt.

GONE WRONG

Je moet je afvragen of geweld de manier is waarop je de strijd wil voeren. Zodra geweld bij de actie te pas komt, is dat een tipping point in je strijd. Realiseer je dat als de woede radicaliseert en je gebruik maakt van geweld het niet meer in het bovengenoemde rijtje past. Je moet je problemen op een heldere manier blijven observeren, zonder daarin door te schieten. Dat kan soms moeilijk zijn. Het vergt rust, veel geduld, en vooral moed.²

HUMOR

Met ludieke acties houd je de strijd luchtig. Humor is een grote tegenhanger van geweld. Humor kan relativiseren. De orde van de dag wordt even opgeheven, iedereen is gelijk en de verschillen in rang en stand verdwijnen. Onzinnigheid overheerst, regels en gedragscodes gelden voor een bepaalde tijd even niet. Zo kan iedereen in de openbare ruimte op een ludieke manier kritiek leveren op machthebbers, d.m.v. spot, satire en karikaturen.³

1 Social-media kennisplatform voor social media. (z.d.). Social Media - Kennisplatform met informatie over social media, social marketing en social internet-strategie. Geraadpleegd op 4 januari 2019, van <http://www.social-media.nl/>

2 Boers, M. (2016). De Internet Gids | Zo kan het dus gebeuren. Geraadpleegd op 21 december 2018, van <https://de-internet-gids.nl/2016/no6/zo-kan-het-gebeuren>

3 Demeester, A. (2012, 15 mei). Humor als strijdmiddel. Geraadpleegd op 21 december 2018, van <https://www.groene.nl/artikel/humor-als-strijdmiddel>